

novat pouze kolové proudy. Myslím, že je přijatelné, ovšem při dvou osách přesunu by tímto řešením vznikly značné organizační, pořádkové a technické nedostatky a nesrovnalosti, které by mohly v některých údobích boje být pro přesunující se svazek i tragickými. Při volbě třetí osy je tento problém podle mého názoru již daleko lépe řešitelný.

Je pochopitelné, že tuto třetí osu (bude-li ji třeba) budeme volit tak, aby pokud možno byla nejvýkonnější a po ní přesunované součásti mohly jen vybočením doleva, nebo doprava po krátkých rokádkách (odbočkách) se zařadit ke svým útvarům, přesunujícím se no vedlejší ose. To znamená, že bude výhodné tuto třetí osu volit uprostřed pochodové sestavy. Výkonná musí být proto, aby i pomalejší technika našla dobré podmínky k provedení přesunu, přičemž musíme přihlídnout i k požadavkům kladeným na komunikace z hlediska přesunu oddílů vojskových raket.

Dále je pravdou, že více komunikací pro přesun svazku nám zkrátí délku proudů na jednotlivých osách, že divize bude mít síly rozděleny do většího prostoru a nebude tudíž tak zranitelná za přesunu. Další výhodou je okolnost, že po výkonné ose může pomalejší technika (tanky, pásová technika, traktory, tahače s podvalníky apod.) zahájit přesun tak, aby i při jejich menší pochodové rychlosti dojezdy do nařízeného prostoru včas (stejně s ostatními proudy svazku na vedlejších osách) a jejich postup nebude brzdit za nimi postupující kolové proudy.

Budeme-li přistupovat k řešení tohoto úkolu, bude třeba zvážit celkovou situaci

hlavně po stránce bojového úkolu, možnosti divize a terénních podmínek. V některých oblastech budeme pro tento způsob, i když by se nám jevil nutným, těžko hledat vhodné komunikace a možná budeme rádi, dokážeme-li určit pouze dvě pochodové osy. Rovněž je třeba vidět, že třetí pochodová osa potřebuje další orgány a spojovací prostředky k řízení přesunu. To jsou všechno okolnosti, ke kterým musíme při řešení tohoto problému přihlížet.

V další části mého diskusního příspěvku chci poukázat opět na jednu zkušenost. Stává se při cvičeních (a takové situace mohou vzniknout i ve skutečnosti), že po zplánování přesunu, odeslání pořádkových orgánů, aktivování spojení pořádkové služby, zajištění pomocného VS a těsně před vyražením svazku na pochodové osy dojde z nadřízeného štábu rozkaz (šifra, kurýr apod.), kterým nadřízený velitel změní divizi pochodové osy a divize dostane popřípadě i jiný úkol.

Je třeba vidět, že takovou situaci není divize s to zvládnout sama. Není možno stereotypně do takových rozkazů psát: Pořádkovou službu zabezpečit vlastními silami a prostředky svazku. Je si nutno uvědomit, že taková náhlá změna (i když nutná) není přínosem pro plnění úkolu, nýbrž značnou přítěží. A vykonavatelé úkolu — divize a útvary — mají málo prostředků tyto nové vzniklé úkoly a povinnosti zabezpečit.

Je proto povinností nadřízeného štábu, který stanovuje nový úkol divizi, tento též zabezpečit jak silami, tak i prostředky. Tato skutečnost se zvláště při cvičení často opomíjí.

K některým otázkám přeskupení a přesunů

Podplukovník Ladislav Jaček

V poslední době byla oprávněně zaměřena pozornost řady autorů v odborných vojenských časopisech na otázky přesunů. Složitost plánování a řízení této důležité části bojové činnosti vojsk vyžaduje všestranné posouzení každé podrobnosti v práci velitelů, štábů i vojsk, neboť naší snahou je zkrátit dobu na plánování a přípravu akcí při vysoké organizovanosti a pořádku.

Plánování přeskupení a přesunů však je nemyslitelné bez přesných propočtů délek os i proudů, rychlostí přesunů, bez sladění

pochodu jednotlivých proudů, a jejich rozmístění v určených prostorech — a to vše vyžaduje značné množství času. Na jedné straně je nutno vytvořit „jízdní řád“ v daném prostoru a provést redistribuci všech vojsk, na druhé straně nás tlačí požadavek vydat brzy potřebné podklady všem podřízeným. Tento základní pracovní rozpor zatím v praxi nemůžeme řešit nějakou mechanizací nebo automatizací štábních prací, protože štáby nejsou podobnými prostředky vybaveny. Na druhé straně však jediné me-

chanizací lze dosáhnout zásadního obratu v systému práce. Zatím zkracujeme dobu zpracování dokumentů pouze vysoce organizovanou prací, zapojením celého štábu do práce a včasnou přípravou vhodných pomůcek. Zároveň je třeba dodržet zásadu, aby každý stupeň plánoval jen do těch podrobností, které bezpodmínečně musí ovlivňovat.

Na druhé straně „velkorysost“ plánování přeskupení a přesunů nesmí být příčinou nejjasnosti nebo dokonce zmatku na komunikacích. Jsou-li v současné době např. svazky druhohledové armády rozptýleny, nelze vytýčit nadřazeným velitelstvím pouze pásmo pro přesun této armády, nýbrž je nutno stanovit přímo osy přesunu a vyhrázenou dobu přesunu na těchto osách, neboť nelze počítat s tím, že v určeném prostoru bude probíhat výhradně přesun druhohledové armády. Na druhé straně například štáb armády by neměl ovlivňovat pochodovou sestavu divize, nemá-li velitel armády speciální zájem na místě některého útvaru divize v této sestavě.

Nadřazené štáby pracují zbytečně, řeší-li např. přeskupení svého prvního sledu, jestliže jim přímo podřízené jednotky nebo zálohy se budou přesunovat do pásma prvního sledu lze velitelům prvního sledu pouze nařídít, v které době, které osy a které prostory musí uvolnit. Ostatní plánování je věcí velitelů v prvním sledu.

V průběhu cvičení se zdržovaly operační štáby a štáby ženijního vojska tím, že teprve po zadání úkolu vyhledávaly nejvhodnější komunikace pro přesuny vzhledem k výchozím a konečným prostorům činnosti. Čím vyšší stupeň velení, tím více času tato činnost spotřebovala. Z toho důvodu bude výhodné připravit si ve štábech operačního stupně předem mapy s nejvýhodnějšími komunikacemi podélnými a příčnými. Vzhledem k poloze a tvaru naší republiky je tato volba poměrně jednoduchá. Do této sítě komunikací se pak při cvičení nakreslí výchozí i požadovaná situace vojsk a proudy se pouze navedou na předem zvolené osy, popřípadě se z nich vyvedou do určených prostorů a mnoho práce je ušetřeno.

Byly-li mapy předem připraveny tak, že je na osách vyznačena i kilometrová vzdálenost (např. po 25 km), lze velmi snadno počítat i délku přesunu, bez složitého vyměřování dalšími pomůckami — pouze sečtením dvaceti pětikilometrových dílů, příslušným vynásobením a přičtením počátečního a konečného úseku, které snad nejsou na zvolených osách.

Tento systém má i tu výhodu, že do výpočtů pro přeskupení a přesun mohou být

zapojeny štáby všech druhů vojsk a služeb. Dosud byla situace taková, že důstojníci druhů vojsk dávali operačnímu oddělení podklady v tom smyslu, že pouze oznámili prostor, kde se nyní jim podřízené svazky a útvary nacházejí, kam se mají přesunout, jaká je délka proudu, průměrná rychlost přesunu a kdy je třeba přesun ukončit. Všechny ostatní práce vykonalo operační oddělení, neboť bylo povinno sladovat přesuny prostorově a časově.

Vydáme-li všem složkám štábu s předem zvolenou sítí hlavních (podélných) a příčných silnic, může si každý štáb druhu vojska či služby zvolit sám nejvýhodnější osy a vypočítat doby přesunu. Operačnímu oddělení pak jako další podklady předá zvolenou osu a dobu přesunu. Předpokladem této práce je předchozí sladení nároků na prostory rozmístění. Přitom je možné plánovat reálně i dobu vyrazení z výchozího místa, neboť ke konečnému sladení času dojde u plánovačů operačního oddělení.

Všechny druhy vojsk, spolupracující na plánování přesunu musí operačnímu oddělení sdělit doby, kdy bude procházet čelo a zád výchozím místem, místem, kde se osa přesunu napojuje na zvolenou síť hlavních a příčných komunikací, průchody všemi místy kontrolních pořádkových stanovišť (o nich bude řečeno dále), místem opuštění předem zvolené sítě silnic a konečně rozchodistěm.

Je pochopitelně možné, že se některý útvar nebo svazek nebude přesunovat přímo ve směru východ — západ, jak byly zvoleny hlavní silnice, ale např. ve směru jihovýchod — severozápad. V tom případě je nutné přecházet z jedné osy na druhou (nebo na další), k čemuž nejlépe slouží příčné silnice. Nelze-li těchto použít, je možno zvolit jakoukoli nejvhodnější příčku — ovšem měla by to být výjimka.

K časovému sladení dochází na operačním oddělení tím způsobem, že se tam na základě takto získaných podkladů včetně přesunů vševojskových svazků a útvarů) zpracuje přehled o průchodu kontrolními pořádkovými stanovišti. Tato stanoviště byla zvolena tam, kde se hlavní (podélné) silnice křížují s příčnými silnicemi a na nich dochází i k odbočování proudů. Tento přehled o průchodu kontrolními pořádkovými stanovišti vlastně nahrazuje složitý grafikon přesunu, protože v jediném místě zachytí dobu příchodu všech proudů a ukáže, zda se nám někde proudy nestřetávají. Dojde-li k tomuto případu, je třeba časy jednoho z proudů příslušně upravit, a to po-

chopitelně od vyrazení z výchozího místa až do rozchodiště.

Tímto způsobem lze ušetřit čas ve štábu a umožnit dřívější vydání úkolů podřízeným. Podmínkou dokonalé práce je důkladná nácvik všech orgánů, podílejících se na tomto plánování.

*

Je třeba uvážit měřítko mapy, na které je výhodné plánovat operační přesuny. Dosud bylo ve všech vyšších štábech zvykem používat mapy měřítka 1:200 000. Tyto mapy jsou výhodné pro svou přehlednost, přesnost kresby komunikací, dávají dobré podmínky pro různé kalkulace délek os i volbu prostorů rozmístění.

Veliké rozměry soulepu těchto mapy pro operační přesuny nutily plánovače operačních štábů, aby na jediném soulepu řešili všechny operační přesuny nebo přeskupení trvající i několik dní a nocí. Tím se mapa stávala nepřehlednou a vyznal se v ní zpravidla jen zpracovatel — a to někdy s obtížemi. Proto se ukázalo výhodnější řešit přesuny v jedné noci na jedné mapě, další noc na druhé mapě atd. Velitel a štáb mají tak daleko lepší přehled o plánovaných opatřeních a situaci každého dne.

Je zřejmé, že veliký prostor operačních přesunů na mapách v měřítku 1:200 000. Tato mapa je kromě toho v polních podmínkách značně neskladná, manipulace při práci s ní ubírá tolik vzácný čas — nehledě na skutečnost, že při kreslení např. osy dlouhé 500 km je třeba na mapě 200 000 zakreslit čáru dlouhou 250 cm, kdežto na mapě v měřítku 1:500 000 jen čáru o délce 100 cm. Totéž se týká prostorů rozmístění a ostatních značek. Je vidět, že se jen samotný zákes na mapu 500 000 značně urychluje práci. Mapa v měřítku 1:500 000 je daleko skladnější, potřebný soulep pro operační přesuny se pohodlně vejde na polní stůl a poměrně jednoduše se pomocí prosvětlovacího stolu sejmou konečná situace vojsk jednoho dne na další soulep jako výchozí situace pro další přesuny.

Námítka, že tato mapa není tolik přesná lze vysvětlit tím, že volba prostorů rozmístění z hlediska operačního není příliš závislá na podrobnostech na mapě; osy přesunu lze měřit i na mapě 500 000 např. pomocí křivkoměru s připočítáním 5 % délky v rovinatém terénu, 10 % změněné délky v kopcovitém a 20 % délky v horském terénu; kromě toho je účelné mít po ruce vhodné složený soulep map v měřítku 200 000, na nichž je možno při pochybách se přesvědčit

o dalších podrobnostech na komunikacích nebo v terénu. Kromě toho je vhodné při plánování operačních přesunů vždy mít po ruce předpis Oper-52, kde jsou terén i komunikace podrobně vyhodnoceny. Podle zkušeností nezabírají tyto informační pohledy na mapu 200 000 příliš mnoho času, zejména máme-li předem na mapě 500 000 předtisknutou síť hlavních komunikací, jak o tom bylo nahoře řečeno.

*

Pořádková služba je obtížným problémem, teoreticky sice mnohokrát podrobně a s výpočty řešeným. Praktické uskutečnění těchto námětů však naráží na nedostatky v požadovaných počtech osob a materiálu.

Většinou se projevovala snaha řešit pořádkovou službu stálými orgány. Poměrně hustá síť pořádkových orgánů byla rozmístěna na nejdůležitějších místech celého prostoru přesunu a očekávala průjezdy proudů.

O nedostatku osob a materiálu pro takovou službu již bylo řečeno. K jejímu řízení — jakožto zvláštnímu orgánu, nezávislému na přesunujících se proudech — bylo však třeba zpracovat další nařízení, pro každé stanoviště prakticky vyhotovit zvláštní výpis z plánu přesunu — a tato práce rovněž nemohla být ve zkrácených lhůtách ukončena, což mělo za následek, že pořádkový orgán stejně nebyl schopen přesun ovlivňovat, vyjma pořádku ve svém bezprostředním okolí.

Toto řešení, které je neustále doporučováno, jako nejdokonalejší a nejpřehlednější pro řízení, má tedy zásadní nedostatky.

Lepší výsledky by přineslo takové řešení, při kterém by byla pořádková služba mobilní a byla součástí přesunujících se proudů.

Existuje málo zemí, v nichž by bylo tolik motocyklů a tolik řidičů motocyklů jako je naše země. Nebylo by proto snad takovým problémem vybavit útvary dostatečným počtem motocyklů, přičemž tyto osoby by tuto funkci mohly zastávat jako svou druhou odbornost.

Řídit přesun proudů, udržovat pořádek za přesunu, vyhledávat nutné objížďky na ose, bezprostřední průzkum osy a jiné povinnosti by vykonávaly pořádkové orgány velitele proudů, vybavené motocykly.

Tento způsob již byl mnohokrát vyzkoušen — avšak nebyl základem, kostrou pořádkové služby. Má však řadu výhod: velitel proudů je informován okamžitě o přesunu celého proudů, může jej snadno řídit a o-

vlivňovat, má orgány k řešení otázek nejen regulační služby, ale všech otázek pořádkových; pořádkové orgány jsou informovány o ose přesunu, dobách průchodu jednotlivými místy a mohou tudíž samotné vyvíjet potřebnou iniciativu.

Stále nepohyblivé pořádkové orgány by velitelé svazů a vyšších svazů určili jen na kontrolní pořádková stanoviště. Tyto orgány by pak měly za úkol prověřovat pořádek na komunikacích, zabezpečovaly by průjezd několika proudů citlivými místy, rozhodovaly by o přednosti v jízdě na důležitých křižovatkách a kontrolovaly by průjezdy podle plánu operačních přesunů (příčemž by nezacházely do podrobností).

Pokud jde o řízení těchto orgánů, byly by příslušné plány a nařízení vypracovány v době, kdy plánuje štáb svazku a hlavním jejich dokumentem by byl přehled o průchodu kontrolními pořádkovými místy.

Otázku z jakých počtů budou obsazovány orgány na kontrolních pořádkových stanovištích je třeba řešit zvlášť. Tento způsob pořádkové služby bude pružnější, není tak náročný na počty osob a spojovací prostředky. Jediná potíž nastane při střetnutí dvou proudů na křižovatce, neobsazené orgánem vyššího velitelství - např. zpoždění jednoho z proudů nebo při objíždě, vynucené náhlou změnou situace na původní komunikace. Avšak i tato situace je řešitelná a hustou síť stacionárních orgánů pořádkových orgánů nelze pouze tímto zdůvodnit.

Je nepochopitelné, že některé podmínky bezpodmínečně vyžadují stálou pořádkovou službu, jako jsou např. prostory soustředění, místa velení, prostory v nichž dochází ke střídání vojsk apod., v těchto bude nutné organizovat pořádkovou službu podle dosavadních zvyklostí a platných zásad.

* * *

Je vhodné též osvětlit otázku používání čísel proudů. V posledních letech se stalo v naší armádě zvykem označovat každé vozidlo číslem proudů, a to na zřetelně viditelném, nápadném místě, přičemž je snaha, aby kromě toho bylo označeno i každé čelní vozidlo a auto uzavírající příslušný proud velikými tabulemi s číslem proudů.

Tímto chceme dosáhnout toho, aby pořádkové a kontrolní orgány na první pohled a bez zastavování vozidla poznaly, ke kterému útvaru auto patří, mohly prověřit, zda proudy jedou ve stanovených lhůtách a rychle mohly na křižovatkách řídit odbočování. Při zjištění nepořádku kromě

toho mohly ihned zjistit, který velitel má zakročit, jestliže např. se auto vzdálilo a nebylo účelné zastavovat zpožděný proud, nebo jestliže se závada několikrát v proudu opakovala.

Byla dokonce snaha, aby bylo možno rozlišovat nejen útvary, ale dokonce prapory a rotu. Všechna tato opatření však usnadňují orientaci nejen štábům a orgánům naší armády, ale současně vytvářejí pohodlné podmínky pro všechny agenturní a průzkumné orgány nepřítelů. Stačí jednou zjistit, o jakou jednotku jde (v mírových podmínkách např. při výjezdu z posádky) - a snadno lze sledovat rozmístění v operační sestavě a přeskupování. Jaké to má další důsledky, není třeba rozvádět.

Na druhé straně se podíváme, kolika našim orgánům označení všech vozidel čísla proudů skutečně sluší. Bylo už řečeno v části o pořádkové službě, že se zpravidla nepodaří v důsledku značné časové tísně dovést až do jednotlivců pořádkové služby náš plán s uvedením čísla proudů a doby jeho průchodu místem, kde tento jednotlivec plní svůj úkol. Pořádkový orgán stojí na křižovatce a kolem něho jezdí auto za autem rychlostí 20-40 km/hod. a on nanejvýš sleduje, zda všechna auta mají stejná čísla proudů. Dále sluší čísla proudů kontrolním orgánům vyšších štábů - pokud ovšem u sebe mají přehled přidělených čísel proudů. Vzhledem k množství přesunujících se útvarů však tomu tak zpravidla stejně není.

Orientace pořádkových a kontrolních orgánů je pak ztěžována tím, že mnohé vševojskové útvary jsou zesíleny součástmi vojskových útvarů a stane se, že v jednom přesunujícím se proudě jsou nyní tři i více čísel proudů, o čemž ovšem pořádkové orgány zcela určitě nebudou a nemohou být uvědoměny. Jestliže pak na křižovatce dochází k odbočování, nemůže pořádkový orgán stejně zasáhnout a uvolňuje pouze směr tak, jak ukazuje řídicí směrovkou.

Představíme-li si množství aut přeskupujících se vojsk, nutnost pro každé z nich připravit tabulku a ručně napsat čísla proudů, uvědomíme-li si, že tato čísla je nutné neperiodicky měnit, a porovnáme-li to s konečným efektem, který navíc mnohdy spočívá jen v prozrazení naší operační sestavy, jak se zdá urcování a používání čísel proudů zbytečným přežitkem.

Budou-li základem pořádkové služby mobilní orgány velitelů proudů, budou podrobně seznámeny se složením proudů, budou znát auta, dokonce i řidiče, na kři-

žovatky vyjedou napřed a svůj proud správně navedou, mohou informovat kontrolní orgány vyšších štábů, neboť svým zastavením nezpožďují jedoucí proud. Kromě toho je třeba, aby každý velitel vozu a řidič znali osu přesunu a konečný cíl,

aby v případě poruchy nebo jiné události mohli svůj útvar dojet samostatně. Nepodaří-li se jim to, dojedou k nejbližšímu kontrolnímu pořádkovému stanovišti, jehož náčelník má prostředky, aby mohl potřebné údaje zjistit.

Některé zkušenosti z práce štábu divize v poli

Podplukovník Josef Bláha

Článek pplk. Miroslava Nedvěda a mjr. Bořivoje Langa přináší řadu cenných poznatků a návrhů na podkladě praktických zkušeností získaných přímo v polních podmínkách práce. Bohužel podobných článků se stále ještě objevuje v našem tisku poměrně málo. Domnívám se, že k tomuto článku zaujmou svá stanoviska i další naše divizní štáby s cílem urychlit řešení již dlouho diskutovaných, ale většinou nedořešených problémů. O otázkách práce štábu, jejich vybavení a organizaci se již v naší armádě diskutuje několik let. Jak však vyvolává z příspěvku v podstatě se nic neměnilo. Dílčí zlepšení podmínek a metod práce vyplývá hlavně z iniciativy jednotlivých štábů. Chybí však orgán, který by tyto kladné poznatky soustavně vyhodnocoval, zevšeobecňoval a hlavně dovedl je k praktickým výsledkům, tedy k vydání nových směrnic pro činnost našich štábů a hlavně k materiálnímu i personálnímu vybavení našich štábů. S mnohými názory autorů souhlasím, některé z nich chci doplnit dalšími hledisky a konečně s některými nesouhlasím a postupně se k nim vyjádřím s cílem přispět k cílovědomému řešení.

*

Autoři článku velmi správně zdůrazňují nutnost ponechávat maximum času pro plnění úkolů podřízeným vojskům. Tuto zásadu již sice všichni známe, avšak cestu k její realizaci jsme často nenašli, neboť jsme lpěli na některých vžitých a „předpisových“ zásadách. Metodika práce štábu, uváděná autory zabezpečuje podle jejich zkušeností vydat rozhodnutí vojskům do 2 hodin a to je nesporně veliký klad, který zdaleka nevyvíjí až dosud prováděné utajování úkolu divize a jen postupné začleňování celého štábu do rozhodující činnosti. Seznamování celého štábu s novým

úkolem pomocí dispečinku tedy plně odpovídá soudobým podmínkám práce štábu. Na druhé straně je však nutno zabezpečit, aby s ním byli skutečně seznámeni jen příslušníci štábu, což klade větší požadavky jak na rozmístění dispečinku, tak i na strážní zajištění prostoru rozmístění. Bezdrátového dispečinku nebude možno pro možnost odposlouchání v podstatě používat pro předávání tak zásadních údajů. Při pohybových fázích boje nebude někdy ještě dispečink rozvinut a proto snad je nutno počítat i s další možností, jak rychle seznámit celý štáb, a to svoláním hlavních funkcionářů přímo k veliteli, neb určenému funkcionáři. Vzhledem k tomu, že materiální, technické a zdravotnické zabezpečení má podstatný význam a může ovlivnit rozhodnutí velitele divize, bylo by účelné, povolávat zástupce velitele pro týl s náčelníkem zdravotnické služby na VS již při seznamování s úkolem a ponechat je tam až do vydání rozhodnutí, na jehož přípravě by se přirozeně plně podíleli. Nebude-li osobní přítomnost ZVT možná, je nutno TVS seznámit co nejdříve aspoň s hrubou ideou rozhodnutí.

*

Plně souhlasím s názory autorů, že je třeba přejít k novému způsobu formulace vydávaných rozkazů, tak i hlášení a informací. Naše rozkazy jsou mnohdy příliš obsáhlé, obsahují květnaté, příliš povšechné výrazy, které rozkazy zbytečně prodlužují, aniž přispívají k hlubšímu pochopení. Předáváme-li takové rozkazy a totéž platí o hlášeních po poítkách, zbytečně dlouho je zatěžujeme, znemožňujeme jejich využití pro předávání dalších úkolů a přirozeně také dáváme nepříteli možnost radiotechnického rušení. Tomuto zlovykmu se nesnažíme odnaučit příslušníky naší armády ve